Сэйиде Ибо

Бист сале дьн

Сәһидә Ибо

Бисәт сале дьн

Нәширәта „Һайастан"
Ереван 1970

Хӧдане к'ь'тебе әве поэма хwәда дәрһәqа дәwрана комунизмеда бь тәһәре бәдәwәтие хәбәр дьдә.

Бона we йәке әw жь дәwра бәре р'е дьк'әвә бәрбь комунизме дьчә. Ле р'йа wи awqаси жи сьһал нинә, әw р'ева р'асти щур'ә-щур'ә һасега те, ле ахьри дьгьһижә мәрәма хwә. Поэмеда чәнд дидәме ә'мре wан чаха тенә 'хане. Конфликта поэме нава ә'мр у ә'рф-ә'дәте кәви у т'әзә, нава хәйсәте мәрьве аһьл у щаһьлданә.

Սահիդե Իբո

Քսան տարի անց

7—4—3

(քրդերեն)

«Հայաստան» հրատարակչություն

Երևան, 1970

Саиде Ибо

Двадцать лет спустя

(на курдском языке)

Издательство «Айастан»

Ереван, 1970

СЬВТӘ

Әзе иро wәр'а бежьм
Сәрһатике бона сьбе,
Р'астә, р'ожа иро дьжим,
Исафа мьн мьнр'а дьбе:
— Р'абә хорто, саз һьлинә,
Тәнг у бәра бьшьдинә,
Р'ожа иро әз у төва
Һьм дәнгбежьн, һьм р'ewинә.
Әw мер нинә, дәнгбеж нинә,
К'и кө рожа иро дьжи,
Һәwа т'әмьз дьчьрпинә,
Мина дикәти шәвкори
Дор у бәре хwә набинә.
Әw мер нинә, бәнгбеж нинә,
Бьлура к'е көлзьк, бедьл,
Qәйданге кәви ль һәв тинә
Жь ч'ә'ва сәхир... хенщи бьлбьл,
Баqе гөла тьшт набинә.

Иро дьжим, ле дьле мьн
Бона р'ожа сьбе динэ,
Чь кӧ ньha wэр'а бежьм.
Т'ӧ хэwн нинэ, хйал нинэ,
Эз, тӧ hэнэ, эw жи h'эйэ,
Эw р'астийэ мина р'оже,
Эw сэphатйа мьн у wэйэ,
Нэ йа иро, бист сал паше.

Р'ЕWИТИ

Диса бьhар ч'йа у банйе мэ бу меван,
Ч'эмэ гӧр'ьн ча к'элбе hар к'эф сэр лева,
Қ'эwшэн хwэкьр э'нт'эр'ие шин, лэйлане лист,
Бьзна зайи дэнге карка э'зиз бьhист.
Ч'ьвике чу зиле гиhе т'опкьр ани,
Бэр т'умэки h'эwшанеда hелин дани.
Р'эфе қӧльнга hэв гьртьн, бунэ говэнд,
Э'зман мэйдан, ле эw сйаре hэспе лэwэнд.
Ч'ьло ль сэр даре дэрк'эт бу хэмьл, р'эwш,
Бун бэрщеник бона р'ое тиренще гэш.
Э'wра шэрмкьр у дак'этнэ ль р'у э'рде,
Р'о бэшьри мина букэкэ бэр п'эрде,
Элэгэза т'ьме бьрq у бьруск ль сэр
Ч'эме дэвк'эф хwэр'а кьрьн қайиш, к'эмбэр.
Бэрф к'увибу, чу гьhиштэ ч'йае бьльнд,
Жь хэwе р'абун, т'эв хэмьлин шени у гӧнд.

Шьвин бълур да сэр лeве, мьqам шьданд,
Нери к'этэ пешйа кери у пэз к'ьшанд.
Эwe дэме мьн саз hьлда у р'ек'этьм,
Ле р'йа мьнэ шьматок бу, асе, чэтьн.
Мешэ, кэлошк, чьнгьр, гэли бун э'дойе мьh
Мина qэйа ль сэр р'йа мьн h'эсар гьртьн...
Гьмэ-гьма
Ч'эме диньк,
Hh'ормэ-hh'ормэ,
П'елэ гор'ьн,
П'елэ hh'арьн,
П'елэ мэзьн,
Гэф у гор'ьн...
Нэ дэлавэ,
Нэ бьhор'э...
Ч'эм дьк'ьшэ,
Дьлэзинэ,
Мина зиаки
Гожэ-гожэ,
Qьрах ль бэр
Мэльсинэ.
Бэлки wана
Эw нэкожэ.
Ч'эми hh'арэ,
Ч'эми бэт'эр,
Жь мьн бьр'йэ
Ч'ар у мэфэр...
Дьkэ qужин

У галә-гал:
— К'öда дьчи,
Сәwдәсәро,
К'öда дьчи,
Фәсал, фәсал
Р'йа тә мьжә,
Р'йа тә думан,
Дәст жь э'мре
Хwә мәк'шинә,
Вәгәр'э мал,
Хwә дин нини,
Аqьл бәтал.

У әз щида бумә р'ьсас,
Чawa h'әр'ьм.
Мәрәма мьн бефәйдәйә, дурә awqac,
Чawa hәр'ьм?

Исафа мьн гöман да мьн:
— Hәр'э, hәр'э,
Әз жь тәр'а hогре амьн,
Вәнәгәр'э.

Дәй мьн кьрьн жь h'әму йала,
Бунә qьнйат
К'оме пьзмам, к'оме бьра,
Ч'әм бу бәрбат.

Әз qəwин бум, бумə сындйан,
Сəрхwə у зор,
Qəй тə дьгот бəр мьн чокдан
Соськ у Бор.

Əw ч'эме гор',
Бабах у h'op'
Ль бəр мьн бу
Дəлав, бьhöр'.

Əз дəрбаз бум, ахин ч'ем hат,
Бəшəре дем ль мьн hьнгавт,
Хут we дəме ль пешйа мьн
Бу qəдəхə меше мəзьн.

Э, чь мешə, нə р'е, нə дьрб,
Нə тиренща р'ожа шəмал,
Тə'ри wьра мьнр'а бу т'ьрб,
Мьн бьрандьн р'öh' у фəсал.

Кəлəм бунə гьжниж, щəлат,
Дара həвр'а гьртйə говənд,
Əз ль wьра wəh'ид, бəрат
Шьке дьлкьнге мьн вəжənд.

У əз щида мамə мəт'əл,
Чawa həр'ьм,
Нет дьле мьнда бу к'əсəр,
Чawa həр'ьм.

Гӧмана мьн ӑу зьлфәqар
Мешә бьр'и,
Пешбәри мьн дьнйа шәмал
У сәqьр'и.

Бумә Р'остәме щанпола
Qочах, qәwat,
Р'екә назьк һатә хане,
Мешә бу qат.

Һәй тӧ к'ӧйи, дьнйа т'әзә,
Дә мәр'әвә, әз һатмә тә,
Пешбәри мьн чь бефәйдә
Чьнгьр, кәлошк бунә р'езә.

Һатнә хане зьһӧре к'ур,
Р'е чәтьнә, р'е бефәсал,
Э'щевмайи әз мамә зур,
Әв чь һ'алә, әв чь һ'әwал?

Дьнйа мьн бу ах у дәwран,
Зьман ль мьн һатә гьртьн,
Р'ӧһ' к'әл, шӧрәта мьн бьрйан
Бой хатьре р'енга чәтьн.

У әз щида qәр'ьмим, мам,
Чawa һәрьм?
Р'йа мьн мьжә, р'йа мьн думан,
Чawa һәр'ьм?

У мьн т'ьре т'əв дьбежьн
Чаwа həр'ьм.
Гьлие ə'кс, тə'н əw дьр'ежьн
Чаwа həр'ьм.

Р'аст готьнə "Дəсте т'əне
Дəнг же нає„,
Р'аст готьнə "Кӧлилкəке
Бьhар нае„.

Р'аст готьнə, кӧ пьшт у баз
Т'ьм мəрт'альн,
Р'аст готьнə, пьзман, херхаз
К'омəкдарьн.

Жь р'оhьлате, р'оава
Мəрве херхаз
Дəст данə мьн, əз hьлбьр'им
Ль сəр р'йа р'аст.

Ль qəфəса синге мьнда
Ḣ'əзара дьл,
Бунə р'ӧh' у бунə имдад,
Билəк у мьл.

У тə дьгот бумə сьндйан,
Сəрхwə у зор,
У тə дьгот бəр мьн чокдан
Соськ у Бор.

Мьн зәнгукьр к'ьһ'ела хwә
У фьрqаскьр
Әw qәдәхә (дьжмьне мә)
Р'әсит бу, мьр.

ГӦНД

Пешбәри мьн дәwра т'әзә һатә хане,
Т'әв хәмьли бәлге гӧле у р'ьһ'ане.

Дәшт у к'әwшән wәргьртинә һ'әзар т'ӧлә,
Ч'әм у канйа хwә һ'алар'а хӧлә-хӧлә.

Ә'зман сайи, р'ожә шәмал, к'әwшәнә шин,
Һәв алйанә, һәв п'ачдькьн гӧлед р'әнгин.

Гӧнд фьрк дайә нава дәште ча кәри пәз,
Льбасе wи кӧлилк, сосьн, бахьн у р'әз.

Ль сәр һәвр'а дьчьн у тен гӧнди т'әмам,
Qәй дьбежи әw кӧлилкьн, гӧнд-гӧлстан.

Awa вьра бәрәв бунә зар' у аһьл,
Жь wанар'а шьродькә хорте щаһьл.

(Ле әз р'ewи т'әзә һати к'әсьримә,
Һ'әwаск'арьм у мот'аще сәда wимә).

Бәжна хортә бьльнд мина спьндаре,
Ч'э'вә р'әшьн мина кьле ч'э'ве йаре.

Бьру фәйт'ан, э'ни кәвәр, левә зьрав,
Сурәтә сор чаwа гӧла сорә бь хӧнав.

Wәхта һеди хәбәрдьдә, дьбәшьрә
Тӧ дьбежи ч'э'вканикә дьхӧлхӧлә.

У дәнге wи бәла дьбә у п'елдьдә
Мина бае дәр бьһаре дьгһижә мьн:

— Сьве wәхта р'о дьгәр'ә,
Баране гӧндда бьбарә,
Иро чумә әз нәһ'йа мә,
Мьн гьликьр, кӧ зәви һәнә
Һ'әта ньһа зил нәданә,
Хwәли демә у к'әсьри,
Бой аве aw т'әфәкурә,
Р'астә ава мә зә'ф һәйә,
Ле баг', бостан дьһа п'ьр'ьн.
Соз данә мьн:
Р'ожа сьбе сьрйа wәйә,
Әме баране бьбьр'ьн

Жь гӧнде дьн у бьднә wә...
Һ'ьзмәк'ар бум, ле мамә шаш,
Ль щие хwәда бумә р'ьсас,
Чаwа занә әв хорте һан,
Кӧ we сьве бькә баран.
Агрономә хорте титал,
Жь бәдәwа бәдәwтьр бу,
Деме назьк, бәшәрә бал
Ль сәр һәвдӧ тәлп гьртьбун.
Сьмела р'әш чаwа qәт'р'ан,
Бәр бевьле бубу һ'әсар,
Мот'аще wи, һ'ӧба дьла
Qизәкә че һәбу wьра.
Кӧ бу эвар, тә'ри дак'әт,
Щерге лямп'а гӧндр'а бун р'әхт,
Т'әбйәт-сәqи, дәнгбеж бу ч'әм,
К'ьлама wи кьр лямә-лям.
Ә'змане сут һуна хwәр'а
П'отәки кәвн жь п'ьлте ә'wра.
Бьруск мина т'ор'а зер'ин
Qәтйа... ә'wра кьрә гӧр'ин.
Т'уши һәвбун ә'wр у ә'зман
Тә дьгот dewа гӧрз ль һәвдин.
Әз сәкьним, әз мам тьма,
(Чьмкӧ хам бум у не нәзан).
Дьньһер'ьм к'ижан мале,
Шә'нәшинә к'ӧч'к у сәра,
У wәрзәбае бьһаре

Буйə бəлəд h'əму дəра.
T'əглиф дькьи həркəс xwəp'a,
Э'щевмайи мезə дькьи,
К'ö т'əв həвр'а пьзмам, бьра.
Həр əз т'əне хəриб wьра.
— Əв чь э'щев? Дьпьр'сьм əз,
Тəр'а щьнət... дьготьи йан
Не т'ö мəрьв у he т'ö кəс,
Ль щьнəте нəбуйə меван.
Пешбəри мьи чəнд хорт həнə,
Бəшəра xwəш бəнгзе wанə,
Hатнə бал мьи... əз дьпьр'сьм:
— Ль вьра həйə меванханə,
Хорте qəнщо, бьбахшинə,
Меванхенə чи тəр'анə?
Бəр тə ньha вəкьринə
Дьле мəрйа, дəргə-диwан,
П'ешк'еши тə əв гönд т'əмам.
Хорте дəлал, нави Щəмал,
Мьнр'а əw соз ани сəр зар.
— Дə тö бежə, к'öда дьчи,
Хьзмəта тə ль сəр ч'э'ва.
— Щаньм,— мьи гот,— əз р'ewимə,
Ль ван дəра сəфəримə,
Мьи бьhистбу,
Кö we wабə əва дəwрə,
Ле исафа мьи əз hьлдам
Гот "əм həр'ьи,

Ӏьнэки т'эв дэwра т'эзэ
Эм бьгэр'ьн„.
— Бэле,—Щэмал—мьнр'а wa гот,
У соз да мьн.
Вьра wада бьвэ Ӏогьр,
Бэлэде мьн.
Хорте дьне жь мэ хwэстьн
Дэм у хатьр.
Щэмал мьле мьн гьрт у мэ қэста
Мала wи кьр.

МАЛДА

Бу кэwтина к'элбе Ӏ'эмьс,
Ӏатэ бал мэ, ль мэ шабу,
Эм гьӀиштнэ Ӏэwша т'эмьз,
Баки Ӏеньк ль мэ р'абу.

Э'wр қэльшин, бруск весйа,
Стэйрка ч'э'ве хwэ қөнщьр'анд,
Шэв у т'эбйэт ль Ӏэв алйан
Ча қиз, хорте Ӏэвдө Ӏ'эванд.

Бина гөла, көлилк, сосьн
Бер'а Ӏатьн, эм т'эв Ӏьлдан,
Пер'а-пер'а пешбэри мьн
Шэмал вэдан щотэ шэмдан.

Шәв бәтр'әнг бу, сьльки чӳ,
Һ'әwша к'әзи һатә хане,
К'әлб шабуна фьрqаскьр зу
Чawa к'ьһ'ел ль мәйдане.

Ле чь һ'әwшә... к'ане һ'әсар,
К'ане гьжниже ль доре.
(Бал мә wабу һ'ал у һ'әwал,
Вьр жи wайә не мьн т'ьре).

Бу р'әqина дәри хwәбәр,
Бәр мә вәбу, әм чун һöндöр',
Жьна навсәрә демqәмәр.
Сәлама мә ширьн вәгьрт.

— Дйа мьнә әв, дайка Шәме,
Щәмал мьнр'а кьр галә-гал,
Ле әв хорте мевane мә...
(...У дер'а гот һ'ал у һ'әwал).

— Һ'әзар щари хер һатьнә,
Шәме әшq гот у бәшьри,
Ч'ә'ве we р'әш т'әв бьрьqин,
Мина к'арбаре нәхшкьри.

О, чь малә, шушти-мушти,
Һәр дәр шушә у п'әнщәрә,
Бан сәр диwара р'уньшти,
Хәмл у р'әwше һәвр'а шәр'ә.

Ль сэр диwер т'эне шьклэк,
"Сэлам Wэр'а жь космосе!„.
Ћэв ша дьбьн qиз у хортэк,
Чawa бэрф у п'энще р'оже.

Р'адио ћеди дьльлинэ
Мьqамэки э'мре т'эзэ,
Дайка Шэме сьфре тинэ,
Датинэ сэр нан у р'эзэ...

Дэрва шэвэ, дэрва тэ'ри,
Мал бона мэ буйэ сьт'ар,
Ле эм ширьн хэбэр дьдьн,
Ћ'эзар сози тиньн сэр зар.

К'ане стер'е бэрейи кэвн,
К'ане щьл, лопе р'ьт'ьли.
К'ане к'оч, бар у к'ане т'эвн,
Э'мре дьлхори, к'эсьри?

К'а бэхирэ, к'ане тэндур,
К'а ч'елэка гоше мале,
К'ане к'ölфэта бе дэстур,
У кölоч'е сэре сале?

Э'мре кэвн мьр, вэтэмьри,
Э'дэт бу дил, ћатэ гьртьн,

Әw бун кәвьр, бунә h'әр'и,
Кӧ әв тама бе чекьрьн.

Мә ани бир h'әзар гьли,
Пьрс у пьр'сйар бунә гәwлаз,
Шәме hьнәки сәqьр'и,
Паше wa гот дайка херхаз:

— Шькьр буйә ә'сл у ә'сас,
Мьразе мьн hатә сәри,
Сьламәти кӧ пайиз hат,
Әзе Щәмал бьзәwщиньм.

Малә шькьр т'ерә, т'ьжи,
Мала безар', т'ьм бе р'әwшә,
Мала безар'-нане т'ьси,
Зар' у әwләд ч'ьра гәшьн.

Хәзала мьн шькьр исал
Хwәндьна хwә тинә сери...
Мьн т'әг'минкьр, wәки Щәмал,
Дьбе бәсә шәвбьhери.

У әм р'азан... хәw бу п'адша,
Ле әз хӧлам... хәw бә'ра шин,
Әз кәвьрәк ле дапалйам
h'әта шәв к'әтә бәр р'öh'стин.

СЬВӘ

Шәрq зәрьqи, р'о бәшьри,
Ави ль ә'рде буйә мьрщан,
Шәв хәр'ьqи у к'әсьри,
Р'ойә ньһа хwәй у хödан.

Сьпьндара дәре мале,
Назьк, назьк дьләрьзә
У ләгләга сәре даре,
Сәр льнгәки дьр'әqьсә.

Бар'ина бәрх, каре вьр'ни,
Т'әв һәв буйә, буйә к'ьлам,
Ль сәре лева qиза бәнги
Möһ'бәта к'ур буйә мьqам.

Мове тьрйа ль бәр дери,
Бьшко данә, хәмьлинә,
Әм у бьһар машоqе һәв
Т'әвһәвбунә, qәльбинә.

— Wәрьн щанкьн сәр, ч'ә'ве хwә,
Дайка Мәме дәй ль мә кьр,
У һәйаме тә'штйа wәйә,
Дә к'әрәмкьн, wәрьнә вьр.

Щəмал бьшкок гьрт шьданд,
(Ле əз щида мамə тьма),
Лулə вəбу, ав же к'ьшйа,
Ав бəрьqи мина qьма.

Дəст xwə шуштьн мьн у Щəмал,
Бь we ава зəлалə, сар,
Паше əм чунə höндöр', мал
У р'уньштьн дора сьфре.

Щəмал жь щеба xwə дəрхьст
Qöт'икə ч'ук, qöр'əмиш кьр,
Бу зьнгə-зьнг мина т'еле
У хорт дəстбь созе xwəкьр.

— Ало, ало, харьнханə,
— Бəле, бəле, əмьн, бежə,
— Т'əмйа мьн wə,
Эва Щəмал хəбəр дьдə,
Мəр'а тə'ште биньн wəрьн.
— Ве сəh'əте, сəр ч'ə'ве мьн,
Дəри вəбу, hатə höндöр'
У бьhöри т'əне əмəк,
Дəри вəбу, hатə höндöр'
Qизəкə р'ьндə ч'ə'вə бəлəк,
Мəр'а ани qawə, хöрəк.

— Ӏане wәр'а, дә к'әрәмкьн,
Әwe wa гот у бәшьри,
Леве we ча гӧла тәньк,
Данә мале сьвәхери.
У әw шунда вәгәр'йа чу
Бе пол, п'әрә.
— Әв чь бә'сә,— мьн пьр'сйаркьр,
— Лаwo xwәшбә дәwрана мә,
Шәме мьнр'а шьровәкьр,
Шькьр иди п'әрә т'ӧнә,
Чькӧ ньӀа мә лазьмә,
Бе пол, п'әрә дьдьнә мә.

Ле бәр дери сьпьндаре,
Xwә wәркьрйә хәмла бәлга,
Ләгләг мевана бьӀаре
Ӏелин xwәра кьрйә wәргә.

Бу qулт'ина бор'йа авте,
Ль бәр дәре мә сәкьни,
— Qасде мәйә, Ӏатә ду мә,
Щәмал гот, әм р'абун сәр xwә.

ЛЬ К'ӘWШӘН

Авто р'ек'әт,
Бу гӧжә-гӧж,
Ль нава гӧнд
Әw бьһӧри,
Пеш мә һатә хане
Т'әбйәт
Мина букәкә хәмьли.

Щерге даре сьпьндаре
Ль дора гӧнд бунә һ'әсар,
Әw хwәзгине ве бьһаре
Qӧдрәт хwәр'а анинә мал.

Щәwe аве ча тирәмә'р
Дьләзиньн ч'ьван-ч'ьван,
К'әwшән т'әнт'әрики мәхмәр,
Ле щәw wир'а бунә qәйт'ан.

Гридаг'е к'олосе хwә гредайә
Мина каләки һ'әр'ьфи
Әw жи ве дәwре шаш майә.

Э'зман ч'икә, э'зман сайи,
Р'о-qәрәфьл бевла wида,
Гӧндр'а буйә дә'wәт, шайи.

Кәрие пез ль тәр'азьнє
Фьрк вәдайә у дьч'ерә,
К'әлб т'ӧ тьшти нагазьнә.

Зәвие һешин п'ела дьдьн
Мина бә'ра бе сәр, бьни
Дьтәйисьн, т'әв һәв дьбьн.

Qәлфе qиза ль нав к'әwшән
Дьхәбьтьн, дьльлиньн,
Дәнге к'ьлама wанә хwәш
Ба qәт дькә, мәр'а тинә.

"Хәзала мьн, дәлала мьн,
Һа ери, ери, ери,
Хәзала мьн, дәлала мьн,
Тӧ жьнка малә мери.

Хәзала мьн, дәлала мьн,
Һа ери, ери, ери...„

У дәнге wан дьбә мьqам,
Дьбә р'әwша дәwра т'әзә,
Мьнр'а дьбә qанат у qам,
Әләгәз жи хwә дьһ'әсә.

Авто hат у к'ърт, сәкьни,
Ль пешбәри қәлфа қиза,
Әз ль щие хwәда дәмьним,
Жь к'öбра wан бумә р'ьсас.

Зәнд, биләке wанә қәмәр,
Худан ль э'ние бубу ч'әм,
Wан бәр жә'рие дькьрә шәр',
Мина ордйа мерхас, мәh'кәм.

Әз у Щәмал т'әв пәйа бун,
Ль бәрбьр'и wана львйан,
Мә да wана сьлав, к'ьлав,
Әwан hәвр'а щава мә дан.

Ле сәрwера хәләqоке
Дәзмал жь сәре хwә вәкьр,
Леве we бәлге ч'ич'әке,
Дәв у дьране we шәкьр.

Әw Хәзал бу, дәрсдара гönд
Мина хатуна көрманщи,
Бәжн у бала wейә бьльнд,
Гölие навмьле тиш-тиши.

Бәшәр сәр дем hатә хане,
Ч'э'ве we льве зәйт'уне,
Бьскед we тае р'ьh'ане,
Сурәтә сор мина хуне.

Ә'нӣа кәвәр бой бъске р'әш
Бубу мәйдан, бубу хәмьл,
Позе пижин бо бәнгзе хwәш
Бубу хьзем у қәрәфьл.

Ль нав дәшта пәмбӧ фьрә
Лувә-лува машинейә,
Әw жә'рие к'оква дьбьр'ә
Мина пьспорәкә чейә.

Қәт соз т'ӧнә, гәләк р'ьндә,
Кӧ әв машина wa занә,
Мьнр'а буйә ә'щев, зәндә
Һащәтед дәст иди манә.

У р'аст һатә бәр ч'ә'ве мьн
Гӧнде мәйи һена бәре,
Қәлфе мәрйа к'ар дькьрьн,
Хәвата дәст п'ьр' бу, чәтьн.

Wан һәр таки жә'рйа бекер
Дьчьни у к'окбьр' дькьр.
Әз нава фькра к'урда бум
Қәй жь ве дәwра т'әзә чум,

У ньшкева әз хwә һ'ьсйам,
Мьн һ'әзьнгәкә к'ур р'аһьшт,
Паше ша бум, пешда львйам,
Кӧ мә әw дәwра бәре һьшт.

Хәзал, Щәмал ль бал һәвдӧ
Хәбәр дьдан,
Соро-маро бубун мина
Qизед кәзи
Әwә шабун, әwә әшqбун,
Жь xwә р'ази.

Wәки wана ә'wгәл нәкьм,
Әз пешда чум
У дурк'әтьм,
Пешбәри мьн, бәр сӥа даре,
Қаләмерәк һатә хане.

К'олос сери (әwe гәрме),
Т'ьзмие к'арбар дәсте wида,
Бишмәрте чӧх xwә wәркьри
Р'уньштбу xwәр'а щида.

П'ир Мирзо бу кале wьра,
Әwи һәqӥат дьстәнд xwәр'а
Хирәте wи ньч'андә wи,
Wәки малда әw р'унәни.

Qәрч'имоке ль ә'йна wи,
Мина кәндале синге ч'ие,
Ле сьмеле wийә п'альк
Минани дӧ qәвзе qьщие.

— Сәлам, мьн гот, кале зәмин,
К'еф, hале тә?
— Тӧ хер hати... у бь т'әг'мин
Т'ьзми бадан.

— Qәт чь hәйә, чь т'ӧнәйә,
Дә к'әрьмкә, мьнр'а бежә,
Дора созе мьн у тәйә,
Гьлие ширьн тӧ бьр'ежә.

—Э, чь бежьм, lawe дәлал,
Хwәш у шенбә әва дәwра,
Мә бун h'ьсрәт хәм у хйал,
Бу бәрәт'ә бә'са шәр'а.

Әwләдед мьн шькьр ньha,
Хwәндинә, т'әрбйәт, занә,
Ч'ә'ве мә жь hесра зьha,
Малә т'ьжи дәwләт, нанә.

Мала мьнда р'адйо у р'әwш,
Дәwса ә'рде халичәнә,
Ә'мри шькьр сәрбәстә, хwәш,
Мина щьнәта ә'рданә.

У ньшкева деме кале
П'әшмурдә бу у qәhьри,

Әwи биркьр, кӧ әз бальм,
Кәр' бу щида у сәдьр'и.

Чь qәwьми?—Мьн гот хwәр'а,
Бәшәра wи чьма весйа?
Чьма ә'wре дьлхәдара
Деме wийи гӧләш hьнгавт?

— Бәле, мьн гот, кале занә,
Әз хwә т'әзә hатьмә вьр,
Дәwрана wә хwәш дәwранә,
Гӧл шинбунә ль сәр кәвьр.

— Ле пьзмамо... wи не ани,
Әз гӧне хwә чь вәшерьм,
Тӧ жи дәwса кӧр'е мьни,
Чь жь тә, чь хwәде вәшерьм.

Р'астә дәwрә т'ерә, т'ьжи,
Дьнйа буйә әwра гӧла,
Иди т'ӧнә мәрве р'ьжи,
К'әсәр т'ьбәркә бой дьла...

— Ле ә'дәте кал у бава?
Әwи пьр'си кьрә мьзин.
П'епәс буйә к'ок у бынва,
Жь дәсте qиз, хорте кәзи.

Р'о нав р'оже, пеш хәлqева,
Хәбәр дьдьн ширьн, ширьн,
Qизә сәрqот, дәрман лева,
Щаһьл ниньн, хут агьрьн.

Һәй ль мьне, к'а wә'де мә,
Хәлайи бу у wәйwәйлер,
Ле әм мьрйе намуса xwә,
К'өлфәт к'өлфәт бу, мер жи мер.

У мьн фә'мкьр, кө әв щамер
Дәwр'а т'әзәда дьминә,
Ле аqьле wи, qәлпе бекер,
Диле э'дәте бәренә.

У мьн фә'мкьр, кө э'дәт жи,
Ви мәрвир'а т'әв кал буйә,
Э'дәт, кале ль т'әв дьжин
У кө әwи бәрбь гөр'ейә.

Бу qулт'ина машина мә,
Гази мә кьр,
Щәмал ньһер'и ль дор xwә,
Дәй ль мьн кьр.

Мьн хатьр xwәст жь п'ир Мирзо
Же дурк'этьм,
— Мьн бир нәки, оро хорто,
Wәрә бал мьн.

Щамер wа гот, жь щи р'абу,
Wи т'энт'эр'ие хwэ дawэшанд,
Т'ьзмие к'арбарва мьжул бу,
Паше бэрбь қиза лэзанд.

Эм р'уньштьн ль машине,
У дурк'этьн жь қэлфа қиза,
Эм машоқе ве лэйлане
У дэлил бун дэнге зизва.

"Хэзала мьн, дэлала мьн,
Ha ери, ери, ери,
Хэзала мьн, дэлала мьн,
Тӧ жьнка мала мери.

Хэзала мьн, дэлала мьн,
Ha ери, ери, ери„.

ХЭWНА МЬН

Хэwа шэве эз hьнгавтьм,
Мина лейе бьрьм, бьрьм.
Хэwа гьран эз вэжэндьм,
Ве хэwна hан hасе кьрьм.
Бьру ль мьн бунэ р'ьсас,
Ч'э'ве мьн гьртьн, гьредан,
Жь мьн р'эвин h'эйр у h'эwас,

Әз сәqьр'им, хәw бу хödан.
Хәw бу бәләд, hьлдам бьрьм,
Ве хәwна hан hасе кьрьм.
Ӣане әзи гönде мәмә,
Әз he зар'ьм.
Ӣане әзи гönде бәре
Чипр'утәки башәwальм.
У мьн т'ьре дьнйа әвә—
Мала мәйә,
Ле мьхмьхка зәвә-зәвә,
Hewьрзәйә.
Бьре нәхwәш нә'лә-нә'лә,
Т'ае к'әтйә,
Дайик к'әрбана бәдh'алә,
Дьли пә'тйә.
Ч'ьра кölзьк дьдә шәмал,
Дькә дьhун,
Ч'еләк дьк'ае гоше мал,
Жарә, зәбун.
Бәхиреда qьрч'ә-qьр'ча
К'әрме миана,
Тәндуреда пьч'ә-пьч'а
Тьр'ше ганә.
Анщах те хан бане qövә
Ча шәвәр'әш,
Hәр к'öләкәк дьбә шә'дә
Бой дьнйа гәш.

Бьн сәвәте нава мале
Бәрх дьк'алә,
П'ьшик хwәр'а к'әтйә нә'ле
Буйә сьт'арә.
Дор тәндуре р'уньштинә
Хушк у бьра,
Дайка бәтр'әнг сьфре тинә
Һәма wьра.
— Фәсал, зар'но, —әw дьгалә,
Нангьранйә.
Ле әм мина бәрхе кәли,
Хәма к'ейә?
Хәма к'ейә, кö нан т'önә,
Хәма мәйә,
(Бона зар'а т'önә, т'önә,
Һәр тьшт һәйә).
Сәр дошьрме he нә'лина
Бьре мьнә,
Эше әw кьрйә ньвине
У дьжәнә.
Мә р'әдин жь сьфре ани,
Әw хали бу,
Әм мина горе п'әр'ани,
Әw бу к'аф, к'ун.
— Ле гöне wә qәт мьн нае?
Дйа мьн wa гот,
Ахьр, зар'но, нан бьһае,
Һун тә'зи, сәрqот...

Хәма мәбу... йан чь гӧнә,
Хәма мәйә...
(Бона зар'а т'өнә, т'өнә,
Һәр тьшт һәйә')
— Дә, wә кӧ xwар, лоши щанбә,
Гәли зар'а,
Һавине бе, xwәде р'әһ'мә,
Сәхирар'а...
Һәй тӧ, дьле дейи фьрә,
Һәй тӧ, зәйнәта qӧдрәте,
Һ'ӧб т'ьме жь тә дьбарә
Һ'әта р'ожа qьйамәт'е.
Һәй тӧ, дьле дейи ширьн,
Дьк'әwьри бона зар'а,
Һәй тӧ, дьле дейи мәзьи,
Тӧ фьрәйи wәкә бә'ра.
Һәй тӧ, дьле дайке, ә'зиз,
Тӧ мәрт'али бона лаwа,
Һәй тӧ, дьле дейи т'әмьз,
Тӧ щолана зар'ед сава.
Һәй тӧ, дьле дейи мәзьн,
Тӧ канйа сар бона лаwа,
Бой әмәке, кӧ тә да мә
Һ'әзар щари малиава.
Хәw бу лейи бьрьм, бьрьм,
Жь дьнйа р'он сьргун кьрьм,
Хәw бу бәләд бьрьм, бьрьм,
Хәwна һане һасе кьрьм.

Йане әзи гӧнде мәмә,
Ль Qартуна дила т'озе,
Һәwа мина кӧч'ке гәрмә,
Qьмьлийә бәнгзе р'оже.
Малә мина к'оләмьшка,
К'учә qьлер, бәнгзе qәт'ле,
Дуйе тәндура чawа п'әрдә
Ньхамтийә һьм дьрб, һьм р'е.
Qәлах мина щерге әскәр
Ль нав гӧндда бунә һ'әсар,
Авр'енщ wанр'а бунә к'әмбәр,
Бой кәванйа р'ьсqәт у к'ар.
Қале зәмин дәре мала
Р'уньштинә, галә-гальн,
Мина бьр'ке бәрх у кара
Нәвинге wан т'ьме бальн,
Зар'ә р'әшьн чawа qәт'ран,
Льнге qьр'ещ мина qире,
Дьч'урьсьн ч'э'вкьнге wан,
Жарьн, ч'илас у фәqирьн.
Хәw бәләдә бьрьм, бьрьм,
Мина лейе бьрьм, бьрьм,
Ве хәwна һан һасе кьрьм.
Йан qалмә-qалм, һewьрзәйә,
Бәр р'абунә ль сәр бәра,
Әw хәйсәте гӧнде мәйә,
Мер р'абунә дькьн ч'ер'а.
Йәки навсәр дькә qир'ин

68—3

Ӳ сәwта wи дьбә бор'и,
Дьчә һ'әта ниве э'змин,
Әз wи дәнги дьбьм гори:
— К'исе wәда майә, әре,
Р'әви qиза qизмәт'а мьн,
Әзе бьвмә дәндке жә'ре,
Дьл, һ'ьнаве wә вәжәньм.
К'исе wәда майә, әре
Бәране бәш, кӧ wә дьзи,
Дә зу р'абьн, жь мал дәрен,
Гәли мә'рьсед һ'ьзһ'ьзи.
Бьхӧн, паше бьшекьриньн,
Р'абьн дәрк'әвнә мәйдане,
Әм к'апа һәвр'а бавежьн,
К'а дайка к'е кӧр'а тинә.
У ньшкева жь т'аг'а дьн,
Ӳәки гӧмр'әһ' кьрә гази,
К'әлбе гӧр'ех дәнг һәвхьстьн,
Бу wәйwәйлер, щӧр'нәк'иси.
— Оро, р'абьн, р'абьн, р'абьн,
Гәли пьзмам у херхаза,
Әw кӧнд һьла һе ньзаньн
Дәрба мера у мерхаса.
Гәли дьжмьн у нәмама,
Әм жи ангори хwә мерьн.
Бьһӧринә сал у зәман
Чьма к'ине т'әзә дькьн.
У һәвк'әтьн аһьл, щаһьл,

Бәр р'абунә ль сәр бәра,
Ль мьн бьрйан сәwда, аqьл,
Жь шәр'е wан бадә, гьран...
Кәвьр, шьвдар у кәwкани
Гöндр'а бунә qәзйа у qар,
Жьна сәрч'ә'в хwә вәдьр'ун
Ћewьрзә бу... дьгьрйан зар',
Хәw ә'мбарә, ле әз львәк,
Хәwа ширьн әз ћьнгавтьм,
У ньшкева бу р'әqә-р'әq
У әз ль сәр хwәда ћатьм.

Дайка Шәме ль нава мал,
Дьтәйиси бәнгзе ширьн,
Миле сәћ'әта сәр диwар
Ль сәр ћ'әйшта ћәвдö гьртьн.

— Лао, чьма тö дьтьр'си,
Нә'лә-нә'ла тә бу т'ьме,
Дайка Шәме жь мьн пьр'си.
У мьн т'әзә зор да зьмен.
— Wәлә, дае, ћ'ал у ћ'әwал,
(Мьн хәwна хwә шьровәкьр).
— Ћ'әзар шькьр, лаwе дәлал,
Кö мә т'әва әw дәрд биркьр.

Шәме кот у деме гöлгәш,
Дәй Щәмал кьр, кö әw р'абә,

У хорт р'абу... бэнгзе wи хwэш,
Бь дьл, щэгэр сэлам да мэ.
Ле ль дэрва хwэш бьhарэ,
Р'ое дайэ нэдир, шэмал,
Мэрьв чьqас бэхтэwарэ,
Кӧ ве дэwре буйэ дйар.

МЭК'Т'ЭБ

Ль сэре гӧнд мешэ шинэ
Мина щьнэта р'энгинэ.
Дар hэвр'а бунэ пьшт у баз
Ча эскэре ордйа мерхас:
Меше шини, хэмли, р'эwшэ,
Баки hеньк сэр дьмэшэ.
Бэлг жи бунэ мори, мьр'щан
Бона синг-бэре дара hан.
Моза hьнгьв вьзэ-вьзэ,
Ль сэр кӧлилка дьбэзэ.
Шилан буйэ бука кэзи,
Кэлэм ль сэр бунэ дэрзи.
Зил у зиwан hэв алйанэ,
Мина кэзинге qизанэ,
Кӧлилк, бэйбун щанэ, назьн,
Чawa qиз, хорт hэвр'а сазьн.
Тэйрту мешэ бунэ сазбэнд,
Дара ль wьр гьртйэ говэнд,

Ч'эме зьрав ча тирэмэ'р
К'ьлама хwэ дьбе эзбэр,
Э'зман жи бу коне мэзьн,
Ль сэр мешэ hат вэгьртьн,
Ле бьлбьл ль сэре даре
Дьстьре qэйде бьhаре:
Щан бьhаре,
Хwэш бьhаре,
Т'ер навьм
Жь тэ диндаре.
Щан бьhаре,
Хwэш бьhаре,
Тö möh'бэта
Дьле йаре.
Щан бьhаре,
Хwэш бьhаре,
Бэрф мьр,
Ав же hатэ харе.
Гогэрч'ин ль сэр hелине
Эшqа хwэ бьлбьлр'а тинэ,
Дьбэ witин, qьбэ-qьбэ
У дэнге wан т'эв hэв дьбэ,
Дьбэ шайи, дьбэ дэ'wэт,
Ша у сэрхwэш дьбэ т'эбйэт.
Ле нав мешэ, we дэфине,
Мэк'т'эба гönд we сэкьнйэ.
Тами мина к'оч'к у сэра,

Т'эмам шушэ у п'энщэрэ,
Һ'эwша фырэ мэйданэкэ,
Мэк'т'эб нинэ, шэмданэкэ.
У ньшкева бу зынгинэ,
Эw дэнг мешэ бу мьзгинэ.
Зар' дэрк'этьн жь һöндöр' там,
Сэда wана т'эв бу мьqам,
Бу qалмэ-qалм гази, һэwар,
Дэнг бэлабу ль гэли, нэwал.
Эwе дэме эз мамэ зур
У фькьрим жь к'ур у дур:
Т'эбйэте, тö шqанэшини,
Тö э'мьр, бэхт хwэр'а тини,
Тö сэрканйа э'мре гэши,
Т'ьм бэдэwи, т'ьме хwэши.
Тö бьһаре бука кэзи,
Ле һавине мал у р'эзи.

Тö пайизе кодка т'ьжи,
Зьвьстане пирка р'ьжи.
Гэло чьр'анэ хэмла тэ,
Qимэте тэ т'эк полэкэ.

Бе зар', мэри у бе эwлэд,
Тö п'етэки, мэрьв-мозьн,
Нэбеж эва т'эне созьн.
Эзи öса һе п'ормьжьм,
Qиз у хортэк һатьн бал мьн
Щэмал, Хэзал... гьли кьрьн
У эз хwэр'а пешда бьрьм,

Ле h'əwшеда дьлизьн зар'
Чawa бəрхьк у чawa кар.
Т'əмам қьбрах wəргьртинə,
Хəмльн бонə меше шинə.
Р'адио буйə мьch'ид, дəнгбеж,
Дьньвежə бой э'мре хеж,
Qəйде мəшqе дьльлинə,
К'еф у əшqе хwəр'а тинə.
Зəнгьл дисa т'əсəлə бу,
Зар'а h'əwш hьшт, р'əвин у чун.
Əм дак'ətнə qате жерьн,
Бəр мə вəбу дьнйакə шен.
Сьнə'тхanə, дəм у дəзгəh
Бона зар'а бунə wəргəh.
Тами бəдəw у р'онайи,
Ле бан э'зманəки сайи,
Р'о жи чawa нур у шəмдан
Höндöр' тамда буйə меван.
Сəр диwара шькьл, к'ахəт,
Тамр'а бунə хəмьл у р'əхт
Сəйда бьшкокəк гьрт шьданд
Т'ərqин, гöр'ин матор'а hат.
Шагьрт wьра бунə h'ecар,
Жь wан тö кəс нəма бəтал.
Шагьрт мозьн, мəк'т'əб-п'етəк,
Həв qəльбин, бу р'əqə-р'əq.
Щики мəнгəне чедькьн,
Бəр wан мə'рум буйə h'əсьн.

Щики ч'ива у мьqара,
Бой р'эситкьн занг, зьнара.
Щики гисне щоте дарин,
Чекьрьн у ль hэв анин,
Wэки бьвьн нишан бьдьн
К'а кал, бава чь дькьрьн.
Щики тенэ сэри бьзмар,
Wэки гэмике бькьн к'ар,
Бьднэ эwи мэрве э'фат,
Кӧ жь hиве вэгэр'йа hат:
Щики we т'унщ дьбэ hекэл,
Кӧ we сьве бьднэ сэр hэв,
Дайньн сэр т'ърба wан э'вда,
Кӧ э'мре хwэ бой wэт'эн дан·
Щики qьма дьh'элиньн,
Wэки эwлэд wан нэбиньн,
Бь wан qьма кал у бава
h'эйф hьлдьдан... дьчун р'ава.
Шур у qьма дьh'элиньн,
Луле зьрав ль hэв тиньн,
Кӧ h'эwзе бэр мэк'т'эба wан,
Хэбэр бьдэ h'эзар зьман.
Щики нишан бунэ гэwлаз
Бона сингед мэрве мерхас.
Wa hэр дэра к'ар у к'инэ,
Ча п'етэк, моз qэльбинэ.

Ле әз wьра дәмьнимә,
Э'щевмайи сәкьнимә,
(Те бира мьн мәк'т'әба мә,
Р'ожа иро әw дәwр нинә).
Ће qалмә-qалм, ће ћewьрзә,
Ле жь бан р'о нур дьр'ежә.
Диса дәмәк у бу зьнгин,
Зәнгьл бона там бу мьзгин.
Диса чун дәр дәсте зар'а
Мина к'оме бәрх у кара.
Әм жи львйан чунә дәре
У сәкьнин ль сьвдәре.
Әмә ль бәр т'әхте дәрса
У жь пьр'са дьчьн qөрса.
— Нь‌ћа дәрса т'әриqейә,
Хәзала мә сәйде wейә,
Щәмал wa гот вәбәшьри,
Бәнгзе ширьн мә нь‌ћер'и,
Дәрва т'әбйәт дьльлинә,
Бане wейа ә'рше шинә.
Э'рде wейа халича сор,
Ль сәр qашьн, бона we мор
Ч'әм у кани, мерге ћешин,
Р'әфед qөльнг у гогәрч'ин.
Зар' дьлизьн, дьльлиньн,
К'ьламәке ль ћәв тинын.

“Лейланэ һа хwэш лэйланэ,
Бэлэки ль синге ч’ианэ,
Ч’ивэ-ч’ива тэйр у туйанэ,
Лэйланэ щан, хwэш лэйланэ.

Лэйлана мэ хwэш лэйланэ,
К’эф ль сэр леве ч’эманэ,
Бар’э-бар’е бэрх у мианэ,
Хwэш лэйланэ, зор лэйланэ.

У жоре ль э’рше э’змин,
Р’о жи мабу тьма,
Йе кьл дьда п’энще зер’ин
Шэмал мина р’ьма.

Щэмал, Хэзал ль бэр дэри,
Мьнр’а хэбэр дьдан,
Зар’а дьготьн эзбэри
Р’аст мина бьлбьла.

Зар’а диса лэзанд һöндöр’
Бона дэрса т’эзэ,
Эм жи пэй wан чунэ ль wьр,
Wэки бькьн мезэ,..

ДӘРСА Т'ӘРИҚӘ

Ода фырә, ода бәдәw, шәмал меван,
Шушти-мушти, шанәшинә дәрсхана wан.

Ль сәр диwер хәритәкә-т'опа дьне,
Марс у hивә хәтьн сәр диwаре дьне.

Зар'ед бәдәwә демҷәмәр сәҷьр'инә,
Ль сәр к'өрсйа нава оде хwәр'а р'уньштинә.

Әw жь бәр мә р'абун, сәлама мә hьлдан,
Демед wанә гөләш h'ьзмәк'аре мә ман.

Хәзале wанр'а гот, кө әw щида р'унен
У hәр тьшт сәҷьр'и нава wан зар'е зен.

Әз у Щәмал чун р'уньштьн лап ль гоше пашьн,
Дәрсдаре у зар'а wа дәст дәрсе кьрьн:

Хәзале навәк хwәнд,
Көр'әк жь щи р'абу,
Ч'ә'вр'әшәки ҷәшәнг
Бәрбь хәрите чу.

— Дә, к'әрәмкә Титал,
Дәрсе мәр'а бежә,
Чь бу h'ал у h'әwал
Жь вьр ҷор'нәк пешә.

Кӧр' щида бу р'ьсас,
Сьфэт бу сева сор,
Левкьнге wийэ хас
Ћэв дурк'этьн бь зор.

— Бэре, сал у зэман,
Ћэбун xwэй у хӧдан,
Ћэбун п'адша у бэг,
Кӧ дьзерандьн хэлq.
Ћэбун мэрве бьндэст,
Дьлэ кован у дэрд.
Ћэбун qуле ћесир,
Бэхт wанр'а qэйд, зьнщир.
Дьхэбьтин ћ'эрт'ьм
Бэлэнгаз у мьт'им,
Дьман бьрчи, к'эсиб,
Жь мал, зар'а хэриб.
Ћэбун т'ор'ьн у хан
Ль шанэшина дьман,
Ньзанбун чьйэ хэбат,
Исаф ль wан бу qат.
Бона wана ћэр тьшт
Т'ьжи бу у лемьшт,
Нане лоши кэвэр,
Р'уне ньвишки зэр.
Ћьнгве ћ'эзиране,
Тьрие зьвьстане.
Хӧламе wан бьрчи,

Хӧламе wан бе щи,
Худан дькьрьн бэ'р
Ӈ'эта qэбре, мэхмэр.

Кӧр' ӈьнэки кэр' бу,
Дора хwэ ньӈер'и,
Паше эwи зу-зу
Гьли ани сери.
Пирка мьн Мэйанэ
Гэлэк ч'ир'ок занэ.
Ӈэр гьлики wеда,
Нава ч'ир'океда
Ӈэйэ ах у к'эсэр,
Лэма эw дьбе ӈэр
"Бьра эw р'ож ӈэр'ьн,
Т'ӧщар вэнэгэрьн„.

Бу т'ирqина зар'а т'эмам,
Ль сэр гьлие Титал,
Кӧ wи биркьр т'эриqа т'ам
Щие бадэ у бэтал.

Ле Хэзале дор нэда wан:
— Р'аст дьбежэ Титал,
Кӧ wи ани ль сэр зьман
Пирка хwэйэ дэлал.

Гэшби Титал, ӈэр'э р'уне,
Тӧ дэрсе р'ьнд зани,
Гьлие пирка жи ььбьӈен,
Ӈ'ъзкьн ви зэмани.

Хәзалә навәк хwәнд,
Qизәк р'абу сәр хwә.
Гӧли ль нав мьла,
Сурәт бәлге гӧла.

— Дәwре хькә-хали,
Qӧр'не шәва тә'ри,
Нә хwәй бу, нә хӧдан
Бона бәни ә'йнсан.
Нава we шәва р'әш
Шәмалдан р'ожед гәш,
Марк'с, Энгелс hатьн,
Кӧ ч'ьра бәхт вехьн.
Wана ӧлм ә'фьранд
П'алә, гӧндиар'а шанд,
Р'абьн т'әв бьбьн йәк,
Бьбьн пьшт у к'омәк.
Hурхwәш бькьн п'адша
Бьн бәраше аша,
Бьвьн хwәшбәхт, хwәймал,
Бьвьн бьра, hәвал.
У т'әв р'абун фәqир,
У т'әв р'абун hесир,
У т'әв р'абун р'енщбәр
Бунә hогьр, hәвгәл.
Hатә дьне Ленин,
Р'ожа шәмал, мәзьн,
К'ьh'ела хwә сйарбу,

Дьжмьи сәwдасәр бун.
Ажотә сәр к'әдхӧр
У п'адше дьлкәввьр,
Ажотә сәр қәлпа
Әw данә бәр дәрба.
Дьнйа кәвнә, р'ьзи
Бу коне һ'ьзһ'ьзи.
Бае октйабре
Дьнйа кәвнә. зьне
Кьрә аха дәwре.
Вәбу сьва ә'мьр
Ширьн чаwа шәкьр,
Р'ое да нур, нәдир
Бона мәрвє фәқир.
Wәт'ән гәш хәмьли,
Р'абун сосьн, кӧлилк,
Ле р'у бунә бӧһӧст
Дьжмьн нәбунә дост,
Һитлер нәйаре гӧр
Ча ә'wр кьр гор'ә-гӧр',
Әwи диса дьхwәст,
Кӧ әм бьбьн бьндәст
У ә'wре қәзйа р'әш,
Ньхамт р'ожа мә гәш.
Щьмаә't бу пьшт, биләк,
Һәвр'а хирәт, к'омәк.
Р'абунә пеш нәйар
Ледан дәрбе хәдар,

У фашисте қот'ам
Мьрьн, р'öh'е хwə дан.
Бəйраqа мəйə сор
Сəр Бер'лине бу мор.

У əw қизка мина hорйа
Хəбəрдана хwə к'öтакьр,
Ль сəр щие хwəда вəгəр'йа,
Р'уньшт, мə мезəкьр.

П'аше р'абун кöр', қизе дьн
Т'эриқ шьрокьрьн,
Анин бира хwə Гагарин,
Титов, мерхасе дьн.

Готьн бона hив у Марсе,
Кö бунə диле мə,
Бь дəст мəрве зорə у зен,
Венера дьбə шенбə.

— Сəh'эт хwəшбьн, зар'ед дəлал,
Хəзале шекьранд,
Hун жи мерхасе бь п'эргал
Бона ве дəwра щан.

Ньhа əзе wəр'а бежьм
Дəрса мəйə дьне,
У деме wей гöлəш

Хәмьли бәнгзе xwәш.
Атом һатә дьне
Бона ә'мре хьне,
Ле нәйаре ч'ә'вqöл,
Бейсафә, бе дьл
Әw кьрьнә ә'щәлә,
Қö к'ок мә бьqәлә,
Атом чawa щәлат
Ә'мре сәрбәст ньхамт,
Мәрьв манә ә'wгәл,
Т'әшмурдә у мәт'әл,
Wәки мәжуйе wана
Сала у зәмана
Атом бәр xwә һьнарт,
Бона бжи р'ьә'ат.
Ле әw бу т'әшqәлә,
Қö к'ок мә бьqәлә.
Щьмаә'т т'әв бунә йәк,
Һәвр'а бунә к'омәк,
Һәвр'а бунә пьшт, баз,
Дьлован у херхаз.
Wәки атом т'öщар
Ль мә нәвә фәрwар.
У we бь xwә созда,
Wәки һ'әта, һ'әта
Мәр'а бьвә к'омәк,
Qәwат, qьнйат, биләк.
Ль чар qöлбе дьне

Ньват гогэрч'ине.
Э'wре qэзйа хэдар,
Шэр'ед сэрхорэ hар
Бунэ ч'ирок, балад
Бэрат'а wан бу qат.
У эв дэwра мэ шен,
У hун зар'конге зен
Qазьнща мерхаса,
Н'эзар кэсе, кэса,
Ед кӧ э'мре хwэ дан
Бона ве р'ожа hан.
Эв жи т'эмам нинэ,
Кӧ дэwра мэ тинэ.
We бен сал у зэман,
Кӧ бэг, аг'а у хан
Ль нав дьнйа р'оньк
Бьвьн ч'ир'ок, готьн...

У Хэзале хэбэра хwэ пе ани,
Р'абу сэр хwэ мина гозэла зозани.

Эз у Щэмал hе ль щие хwэ сэqьр'и бун,
Зэнгьл леда, зар' сьлькин, р'эвин у чун.

Хэзал сор бу, сурэт hьнар бэрбь мэ hат,
Мэ т'эвайи бэрбь мэйдана гӧнд лэзанд.

МАЛА П'ЙР МИРЗО

Бэнгзе гӧнд гӧл у р'ьh'анэ,
Мал мина к'оч'к у сэранэ,
Р'ожа шэмал р'эwша wанэ.

Щэwа аве хӧшэ-хӧшэ,
Дьбьрьqэ чаwа шушэ,
Qӧрqӧшум у hэвьрмьшэ.

Сьпндарэ hэвр'а назьн,
Хэмла гӧндр'а чьqас сазьн,
Qэрэwьльн у qэwазьн.

Себэлг, зиwан hэв алйанэ,
Р'аст hекэла синге ч'йанэ,
Т'эмэзйа нэхш бой qизанэ.

К'уче фьрэ qиркьринэ,
Тэ hэw т'ьре шанэшинэ,
Гӧнд у к'учэ жи бэнгинэ.

А we дэме пешбэри мьн,
Малэкэ р'ьнд те ханкьрьн
У эw дьбэ qонаха мьн.

Дэре мале бах у р'эзэ,
Баки hеньк сэр дьбэзэ,
Ле нае хан qэт т'ӧ кэсэ.

Дәри бь хwә бәр мьн вәбу,
Әз һ'әмди хwә львйам у чум
Бал п'ир Мирзо мьт'анә бум.

— Р'ожа тә хер, кале э'йан,
Гәло хwәй наки тө мевән?
Әз сәqьр'им, һивйа wи мам.

Әw бәшьри, сьмел бадан,
Һатә бал мьн чаwа хödан,
Ви тәһәри зор да зьман.

— Мєван мєване хwәдейә,
Бьра сәр ч'э'ве мьн бейә,
Меван р'әwша ве малейә.

Малә шькьр т'ерә, т'ьжи,
Әм жи сәрбәст хwәр'а дьжин,
Меван мәр'а әшqә, мьзгин.

Р'асти жи мал чь хwәш малә,
Дәри шьмшат к'арубарә,
Бани qәрqаш у шәмалә.

Малә фьрә чаwа мәйдан,
П'әнщәрә ле чаwа э'йwан,
Һәр гошәки щотә шәмдан.

Ле чь э'щев, гошэки мал,
Чэнд дэст ньвин бунэ р'ьh'ал
Qэй малер'а эw бунэ qар.

— Пьзмам,— wи гот,— h'ал у hэwал,
Стер'е мьньн ньвине hан,
Кӧ хӧдан ль бьвэ ст'ар.

Эз т'эреqьм, qуле xwэде,
Хӧдан т'ьме мала мьн те,
А бь wива эв ощах шен.

Эз жи заньм, эw кер нае,
Э'дэт т'ӧщар нае р'ае,
Эw жь кал у бава мае.

Ахьр чь бькьм, лawе дэлал,
Hэвраз сьмел, бэржер р'унэ,
Хӧдан бой ве мале стунэ.

Эз жи заньм кӧ дэwра hан
Xwэй у хӧдан данэ hьлдан
Ль нав щерга э'вд у э'йсан.

Салэкэ дьн wэрэ вьра,
Эз соз дьдьм мина бьра,
Кӧ стер' т'ӧнэвэ ван дэра.

Лawe мьн жи нат'эвьтьн,
Эw жи hэрт'ьм дьхэбьтьн...
Ле бей хödан зорə, чэтьн.

Бьра дьнйа хwэш у шенбэ,
Щьмаэ'т hэвр'а т'ьм бек'енбэ,
Хödан мала мьн нэкембэ.

У мьн фэм'кьр, кö эв кала,
Ль бьн баре гэлэ сала
Буйэ qуле бав у кала.

ЛЬ БАЖЕР

Р'ое мина бука хели
Нэдир вэда у бэшьри,
Тиренщ qоле зер'а сери,
Бэтр'энгкьр шэва к'эсьри.

Гридаг' эw кале зэмин,
Э'wр жь к'олосе хwэ п'ечан,
Дэшт бу гölстана р'энгин,
Мина qизэкэ к'öрдэ щан.

Гönд h'ъшйар бу чаwa щаhьл,
Хуна гэрм тамаре wида,
Гönди ль wьр бунэ бьлбьл,
Ле тэйр у ту-дэнгбеж щида.

У дəмəке ль нав к'əwшəн
Мəрьв бунə э'сли меван,
Бунə хödан, бунə р'əwшə,
Wa дəстпебу р'ожа дəwран.

Ле əз Щəмал дəре мале,
Ћ'ьзмək'арьн у машоqьн
Бона we р'ожа бьћаре
Ћьм к'öбарьн, ћьм жи əшqьн.

Щəмал дəст бьрə щеба хwə,
Qöт'и дəрхьст, qор'əмишкьр,
Бу зьнгə-зьнг дор, бəре мə
У хорт wa дəст созе хwə кьр:

— Ало, ало, р'акетханə,
— Бəле, əмьн, хьзмəта wə?
— Əм дəр мале ћивйа wənə,
Р'акетчуке биньн бой мə.

У əз кəр'бум, ћивйа wи мам,
(Дə мəрве хам т'ьм öсанə),
Мьн бьћистбу авто, к'ьћ'ел,
Ле р'акетчу чь тəванə?

Wa ньшкева бу гöр'ə-гöр',
Тьштək фьр'и, ћатə бал мə,

Щəмал ləзанд, qəста we кьр,
Əз жи т'əглиф кьрьм бал хwə.

Дайка Шəме ль бəр дери
Гот: оғ'ьрбə wəр'а, həр'ьн,
Wə кö шöхöл ани сери,
Мьнр'а бежьн, сьфре вəкьм.

Əм ль р'акетчуйа хwə сйар бун,
Дəри сəр мə hатə дадан,
Əз мəрве хам he ле зурбум,
Щəмал щьғ'арə бадьда.

У бу т'əрqин, əм щи львйан,
Гьhиштнə р'аст ниве э'змин,
Бьнат'ара мə дьhатнə хан
Гöндед бəдəw, зəвиед hешин.

Т'əне дəмəк, пешбəри мə
Дьнйа т'əзə hатə ханс,
Бажар'и ноh, чьqас шенə,
Р'əwшə бона ве дəwране.

К'учə фьрə чаwа мəйдан,
Кölилк орт'а wанда qəйт'ан,
Таме бəдəw-мори, мьр'щан,
Синг у бəре бажер кьлдан.

Ханман бьльнд ча шанэшин,
К'öч'к у сэре ве дэwренэ
Эw ль бьн сибэрка э'змин,
Qэй щьнэта ч'ир'оканэ.

Ле к'а авто у hewьрзэ,
К'а к'уче тэнгэ qьмьли,
К'ане ч'арчов у к'а зэрзэ,
К'анен малкьнге qэфьли.

Тьштэ т'önэ жь wан чаха
Н'эму тьшт hатйэ гöhастьн,
Даре мэзьн нава баха
Шэ'дэтйа we дэwре дьдьн.

Мэрьв кемьн ль нав к'уч'а
Гэло чьма, гэло к'анен.
Р'акет дьфьр'ьн ль э'зман,
Бьн э'рдеда метро буйэ шен.

Бахе т'ур'кьри, суркьри
Ьона зар'а бунэ бьнгэ,
Иди т'önэ кэлэм, дьр'и,
Зар' дьлизьн, шьнгэ-шьнгэ.

Эw щьнэта, кö эм заньн
Ч'ир'окада бубу п'эпук,
Мэрьв жи т'эв тэр'э, щаньн
Пирэ кемьн, т'эв qизьн, бук.

Лъ һöндöр'е һəр дьк'ана
Хькə-хали, кəсəк т'öнə,
Автоматьн ль бəр wана,
К'е чь лазьмə дьстинə.

У мəйдана нава бажер'
Бунə р'энге һ'эзар т'ölə,
Шипа аве минани зер'
Бь һ'эмди хwə хölə-хölə.

Баха qəфəс к'öтайə һəв,
Мəйданер'а бунə сибəрк,
Qиз у хорте дьлк'эти т'эв
Бона һəвдö бунə т'ьбəрк.

Э'змане сут мина кона,
Р'о һекəла лал у дöр'а
Тəрзе к'оч'ке, хан у мана
Бунə зəндə, э'щəв мьнр'а,
Щəмал паше qöт'и дəрхьст,
Ви тəһəри готə Шəме:
— Дае, мə шöхöл р'уки хьст,
Сьфре вəкə ва бен эме.

Диса р'акет у дəмəке,
Эм ль гönде wан эwьрин,
Дайка Шəме сəр шемике
Мə ньһер'и кьрə галин:

— Wәлә, зар'но, бьбахшиньи,
Сьфрә һәла һазьр нинә,
Дәwрә шенә, һун зу һатьн,
Р'акет мәрьва зу тинә.

Д Ә' W Ә Т

Дәфчи qәwин дькә гази
Ль бәр дәре Шәма р'ази.
Гованд гьран дьк'ьмк'ьмә,
Дәф у зӧр'не гьрмә-гьрмә.
Бунә гәwлаз qиз, буке щан
Чаwа qәвзә кӧлилк, р'ьһ'ан,
Дьр'әqьсьн мина һорйа,
Дьтәисьн щерге морйа.
Т'әв һатьнә, аһьл, щаһьл,
Гӧләш дьбьн бь р'өһ' у дьл.
Щәмал, Хәзал бук у зә'ва
Һәвр'а бунә шәwqа ч'ә'ва.
Шәма навсәрә бәхтәwар
Qӧр'әмиш буйә ль дәре мал.
Дәфчи дәмәке сәqьр'и.
Qиза мәфәр ль wи бьр'ин,
Wана к'ьлам ль һәв һунан,
Зәндәгьрти бунә т'әмам.

"Хәзала мьн, дәлала мьн,
Һа ери, ери, ери,
Хәзала мьн, дәлала мьн
Тө жьнка малә мери„.

У wан чаха хортәк қәмәр,
Навкелк зьрав, навмьлә бәр,
К'ьламәкә xwәш пек ани,
Зә'ф лайиқи wи зәмани.

Хәзала мьн, дәлала мьн,
Москва, р'ьh'ала мьн,
Хәзала мьн, дәлала мьн,
Әләгәз, Шәнгала мьн.

Хәзала мьн, дәлала мьн,
Москва щолана мьн,
Хәзала мьн, дәлала мьн,
Мьск'ән у зозана мьн.

Хәзала мьн, дәлала мьн,
Москва к'оч'к-сәра мьн.
Хәзала мьн, дәлала мьн,
Тә ч'ә'лкьр к'әсәра мьн.

У бу қир'ин у бу зьнгин,
Говәнд бу к'ана щьнәте
Жь зәрпана ә'рд ләрьзи,
Жь дә'wәте, мә'рифәте.

Паше зар'ед бьч'ук hатьн
Мина мьнмьнике к'эwшэн
Дэре мале говэнд гьртьн,
К'ьлама wан wьр бу р'эwшэ.

— Лэйле щане, Лэйле щане,
Хwэшбэ бэнгзе ве дэwране,
Hэйле щане, hэйле щане,
Хwэш wэ'дэйэ, хwэш зэманэ.

Лэйле щане, мьн h'эйране,
Дэwре бэре сэрхёр к'ане,
Hэйле щане, h'эйле щане,
Хwэш зэманэ, хwэш дэwранэ.

У т'эв к'энйан, листьн, ша бун,
Бона дэнг у сэда зар'а,
Hэр т'эк т'эне п'ир Мирзо бу
Сэqьр'и бу хwэр'а wьра.

Дэре мале сьфра т'ьжи,
Эмэк, феки, qawэ, ич'кэ
У зьнгина финщана жи
Т'эв дэнге эшq, шайе дьбэ.

Wьр п'ир Мирзо hатэ бал мьн,
H'эзьнгэкэ хэдар р'аhьшт,
Т'ьзмие к'арбар wи к'ьшандьн,
Бе h'эмди хwэ бада у р'ьст.

— Баво, qәт бу, әв чь ойнә,
Дара букс нае хатіе,
Qәлән жи хwә һәми т'önә,
Э'дәте кал, баве к'ане?

Бьра хwәш у шенбә зәман,
Қанйа сар, кö тә ав же хар,
Т'öщар готи нәе һьлдан,
Т'ьме гәрәк бини сәр зар.

Ле лawe мьн, э'дәте мә,
Готи т'әмам нәе һьлдан,
Мал у дәwләт чи мәр'анә,
Бей qәлән у ощах, хödан.

Мирзо öса хәбәр дьда,
Һа щарана дьгот хwәбәр,
Э'дәте кәвн бьднә һьлдан,
Ле щара дьн дьгот на, хер.

Шәве һеди п'әрдә һуна,
Стәйрк сәр бунә льве морйа,
Һив жи мина неч'ирвана,
Һеди, фәсал дәрк'әт пьш ч'йа.

Ч'әме нав гönд к'ьлам стра,
Спьндаре кьрә хöшин,
Һәвр'а бунә хушк у бьра
Шәва р'әш у зәвйа һешин.

Пewр у Мезин жь хəw р'абун,
Ль руе э'змин hеди мəшйан,
Т'əзə дə'wət həв бəлабу,
Мəрьв бəрбь мала к'ьшйан.

МЬРЬНА П'ИР МИРЗО

Т'əбийət кəр'ə, п'ьрмьжийə,
Hесра дьбаринə э'зман,
Ч'ьлке баране дьр'ьжьн
Ль сəр баха дьбьн мьр'щан.

Гönди кəр'ə у сəqьр'и,
П'ьлте ə'wра чawa hьри
Ль сəр həвда дарда бунə,
Э'зман хwəр'а wан дьhунə.

Э'рд у э'зман т'əв бунə йəк,
Бина бае сар бу сибəрк,
Щьнət, qöдрət бəр ви гönди
Бунə ч'ир'ок, бунə титьк.

Ль бəр дəре мала Мирзо
Мəрьв ль сəр həв бунə к'ом,
Ле höндöр'да ль сəр т'əхтə,
П'ир р'öh' дайə, буйə мəйт'ə.

Дәв у левә qич'кьн, бәтр'энг,
Тәмьринә ч'э'ве ѡи тәнг,
Т'ьли-печ'и ч'ьлмьсинә,
Мина бәлге бöһöринә.

— Хѡәш мер бу һа!—йәки лəзанд,
Ч'укар'а ч'ук, һəвал һ'əбанд,
К'а мере ѡа... ньһа т'önə,
Кöр' ль һьмбəри ѡи чьиə?

Ле əз кəр'бум... жь заре мьн
Хəбəре һан жорда һатьн:
— Пир' Мирзо мьр у тəмьри
Мина мумəкə к'əсьри.

Ѡи хѡəр'а бьр э'дəтс кəвн,
Ѡи хѡəр'а бьр һ'əйф у qəлəн,
Ѡи хѡəр'а бьр дəѡра р'ьзи
Ча к'əфənəки һ'ьзһ'ьзи.

Ѡи хѡəр'а бьр р'əва жьне,
К'ина бекер, qара дьне,
Ѡир'а мьрьн бəг у т'ор'ьн
Əѡана т'əв һəв ч'э'лкьрьн.

Жь дəѡра кəвнə тə'ристан,
П'ир Мирзо бу шə'де э'йан,
Əѡ мьр, дəѡра кəвн жи пер'а,
Əѡ мьр, əѡ дəѡр жи бьр хѡəр'а.

А Г'ЬРИ

Пайиз мина кодка т'ьжи
Гöндр'а бубу хəмьл, меван,
Мьч'ьqинə ч'əме бь гöжин,
Мьqам бу qат сəр леве wан.

Ч'ьqле мова хwə hалар'а
Ньг'ьлинə тьрйе к'арбар,
Чаwа мори, чаwа мьр'щан
Ль сəр синге буке бен хар.

Спндаре тəр'ə щаньк
Хəмла хwə шин дawəшандьн,
Бае щьну бəлге wана
Бьрьн ль нав гöнд р'əшандьн.

Э'wр дак'этьн, бона э'зман
Бунə п'отəки р'ьт'ьли,
Qольнг чунə бə'ристана
Дəнг у сəда wан сəqьр'и.

Э'зман пирəкə к'əсьри,
Э'зман пирəкə п'ормьжи,
Э'wр qəрч'ьмок сəр деме we,
Баран hесре ч'э'ве т'ьжи.

Малэ т'ерьн, малэ т'ьжи,
Сэрр'аст мина we пайизе,
Гёнди т'эмам сэрбэст дьжин,
Э'мре wана дьтэйисэ.

Ль мала Мэме иро шewрэ,
Бэрэв бунэ пьзмам, херхаз,
Ћатьнэ бой дьл, хатьра
Мьнр'а бунэ билэк у баск.

Сьфрэ анин, сьфрэ данин,
Qawэ, феки бунэ лемьшт,
Щэмал qасде wи зэмани
Ви тэћэри ль ћэв ани:

— Тё сэр ч'э'ве мэр'а ћати,
Тё мевane мэйи дэлал,
Дэwра мэда чь кё ћэйэ,
Ћэр'э, бежэ, бинэ сэр зар.

К'е те вьра бьра биркэ
Т'ьр'али у ойна э'дэт,
К'е те вьра бьра биркэ
Э'дэте кэвни бет'aqэт.

Р'екэ р'астэ дэwрana мэ,
Гёл у нурэ дэwрana мэ
Бона тэ'ли, тэ'рйа бекер
Щэлат, шэмданэ дэwра мэ.

Т'әв бьранә, т'әв пьзмамьн,
Хәбатхöданә дәwра мә,
Шәр'-бәрәт'ә, п'адша-қатьн
Комунизм шенә дәwра мә.

Һәр'ә, тәр'а ог'ра хере,
Һазьра т'әв кьр галә-гал,
Мә бир нәки, мә бир бинә,
Хорте қәнщо, хорте дәлал.

У тә дьгот бумә сьндйан,
Сәр хwә у зор
У тә дьгот бәр мьн чокдан
Соськ у Бор.

Мьн фьрқаскьр, әз һатмә вьр,
Ъан р'оже һан
Жь we дәwре мьн гьликьр
.... У борщдар мам.

1961—1962
Москва—Ереван

Сә'hиде Ибо (Ибойан)

Бист сале дьн

Р'едактор у коректора Э. У. Бәк'оева
Шькьлк'еш Л. Р. Берберйан
Р'едакторе бәдәwәтие А. В. Гаспарйан
Р'едакторе техникийе О. С. П'аникйан

В. Ф. 07129 Т'эмбэ 68 Тираж 500

Т'әслими нәшьрхане кьрьнә 22/XII 1969
Бона чапкьрьне hатйә qолкьрьне 29/IX. 1970
Бәлге чапкьрьне 2,15 м=2,97 б. а.
Бәлге нәширәте 2,3 м.
К'аг'әз № 2 $70\times108^{1}/_{32}$ Qимәт 23 к.

Ереван—9, Терйан 91, Нәширәта "hайастан„
Нәшьрхана № 1, йа сәрwәртийа сәнайа полиграфейә сәрәкәйә Комитеа Прессаейә дәwләте, р'әх Совета Министред Р'еспублика Әрмәнистанейә Советнейә Сосиалистие.

Qимэт 23 к.

„hайастан„

EZDIKI.COM